

Ekonomický styl myšlení II

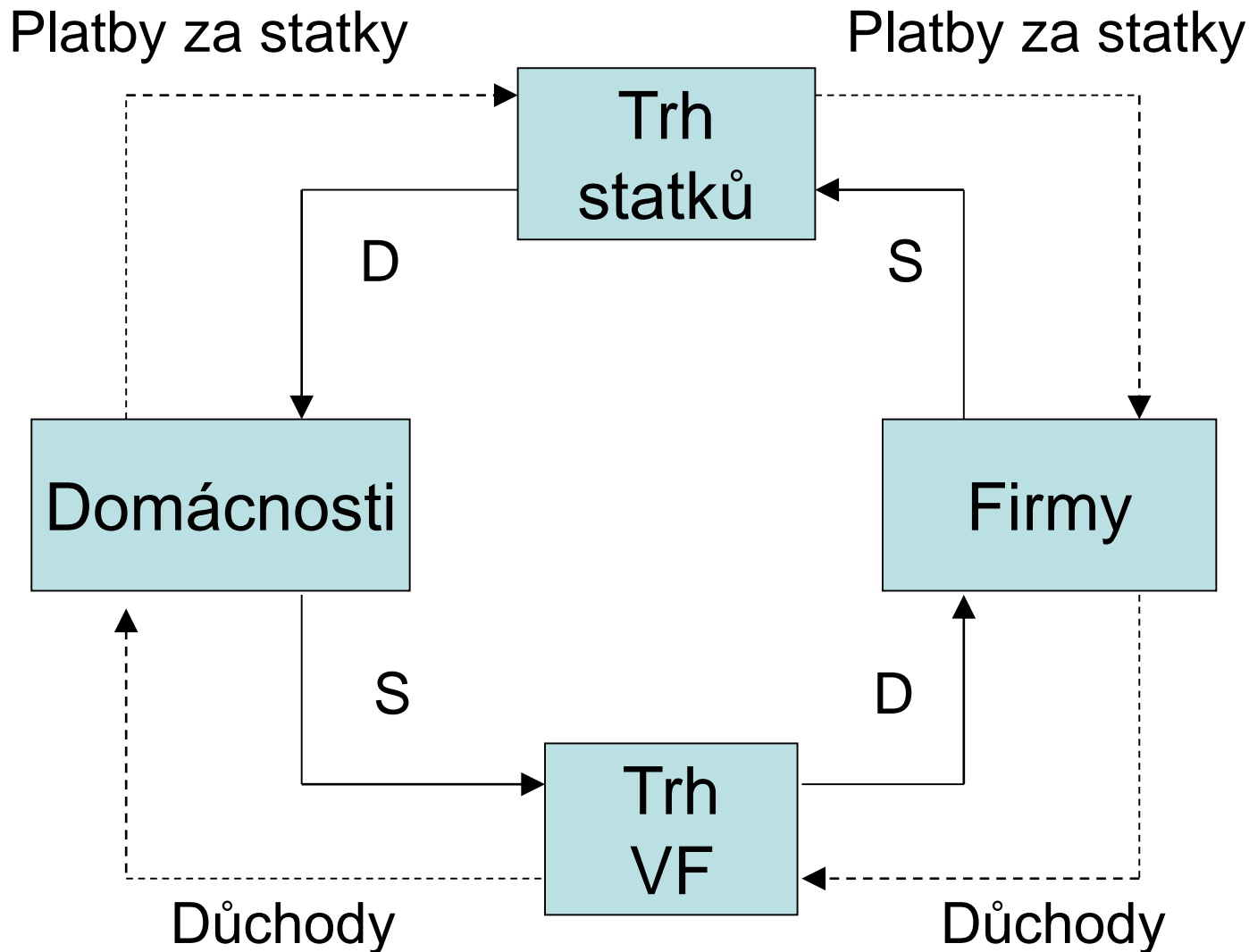
2. přednáška

26. února 2024

Obsah přednášky

1. Měření výkonu ekonomiky (obsah a význam)
2. Výdajová metoda (veličina typu produkt)
3. Důchodová metoda (veličina typu důchod)
4. Vzájemné vztahy veličin (NDP, NI aj.)
5. Alternativy měření bohatství, blahobytu, ...²

Hospodářský mechanismus

Měření výkonu ekonomiky

- Co měříme?
- Proč to měříme?

Výkon – bohatství – životní úroveň

- Hranice výrobních možností (zdroje, jejich kvalita, technologie – vytváří v ekonomice určité výrobní možnosti)
- Co určuje? K čemu ji lze využít?

HDP = GDP

- Nejznámější veličina měření výkonu.
- Definice: „peněžní hodnota finální produkce vytvořené na daném území v daném období“
- Toková veličina (vs. stavová)

Veličina typu produkt

Výdajová metoda:

$$\text{Výdaje} = P \times Q$$

$$HDP = \sum_{i=1}^n P_i \times Q_i \quad \text{kde } n \dots \text{všechny statky v ekonomice}$$

Rozlišujeme výdaje:

- Domácností (C – consumption),
- Firem (I – investment),
- Státu (G - government expenditure),
- Zahraničí (NX – net export = export - import).

Různé alternativy HDP

HDP vs. ČDP - hrubý vs. čistý produkt
klíčem jsou investice (I_B/I_G vs. I_N)

HDP vs. HNP – domácí vs. národní produkt

reálný vs. nominální produkt

skutečný vs. potenciální produkt

HDP vs. ČDP

- Hrubý vs. čistý domácí produkt
- Do jaké míry představuje výkon čisté navýšení a do jaké míry se jedná o nahrazení stávajících (opotřebovaných) statků.
- $NDP = GDP - a$ a...amortizace (odpisy)
- GDP zahrnuje I_G zatímco NDP zahrnuje I_N

HDP vs. HNP

- Hrubý domácí vs. hrubý národní produkt
- U HDP je nasazeno teritoriální hledisko (kde byla produkce vytvořena), kým je podružné.
- U HNP je nasazeno hledisko kdo (rezident kterého státu) vlastní VF, které vytvořily produkt; kde k tomu došlo je podružné.
- Příklad: Parta českých zedníků postavila v Německu vilu. Do kterého HDP a HNP započítáme?

HDP_R vs. HDP_N

- Reálný vs. nominální produkt
- Vzhledem k tomu, že výkon určujeme jako hodnotu, je ovlivněn cenami. Chceme-li potlačit vliv změny samotných cen, pracujeme s reálným produktem.
- HDP_R - počítán ve stálých cenách
- HDP_N – počítán v běžných cenách

Veličina typu důchod

Národní důchod (NI)

- Důchody výrobních faktorů (domácností):
 - ❖ Hrubé mzdy
 - ❖ Hrubé zisky
 - ❖ Příjmy ze samozaměstnání
 - ❖ Čisté úroky
 - ❖ Renty

Disponibilní důchod

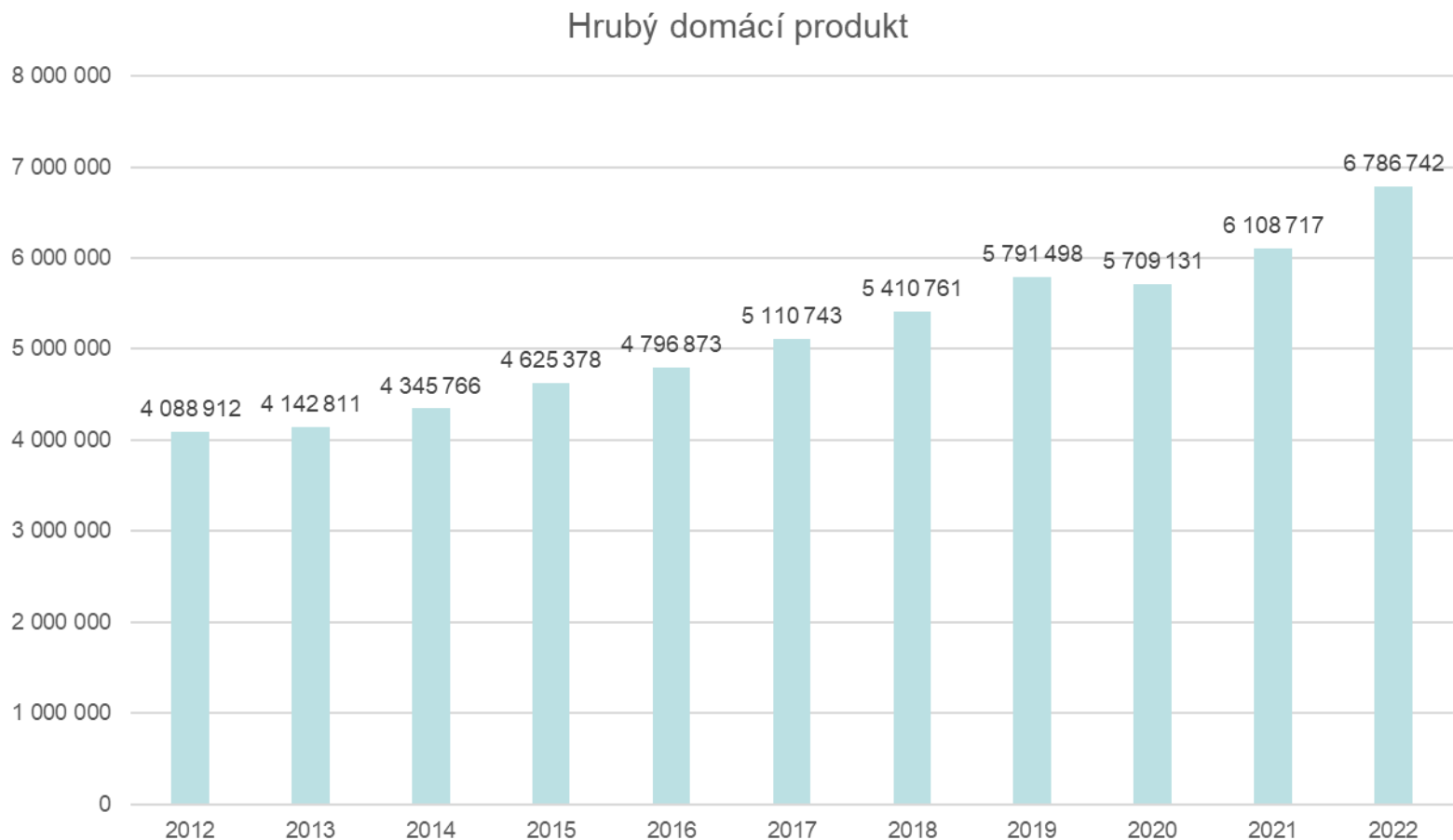
- Disponibilní důchod (co získají domácnosti, tzn. s čím mohou disponovat)
- $DI = NI$ – nerozdělené zisky firem
 - přímé daně (z příjmů: zisků/mezd)
 - další odvody z hrubých mezd
 - + transfery

$$DI = C + S$$

Souvislost HDP a NI

- HDP počítaný jako výdaje zahrnuje položky, které se neobjeví v důchodech
- $HDP = NI + \text{amortizace } (a) + \text{nepřímé daně } (T_N)$
- Nepřímé daně jsou uvalené na spotřebu. V Česku je to **DPH** a **spotřební daň** (což jsou daně s nejvyšší výtěžností pro státní rozpočet)

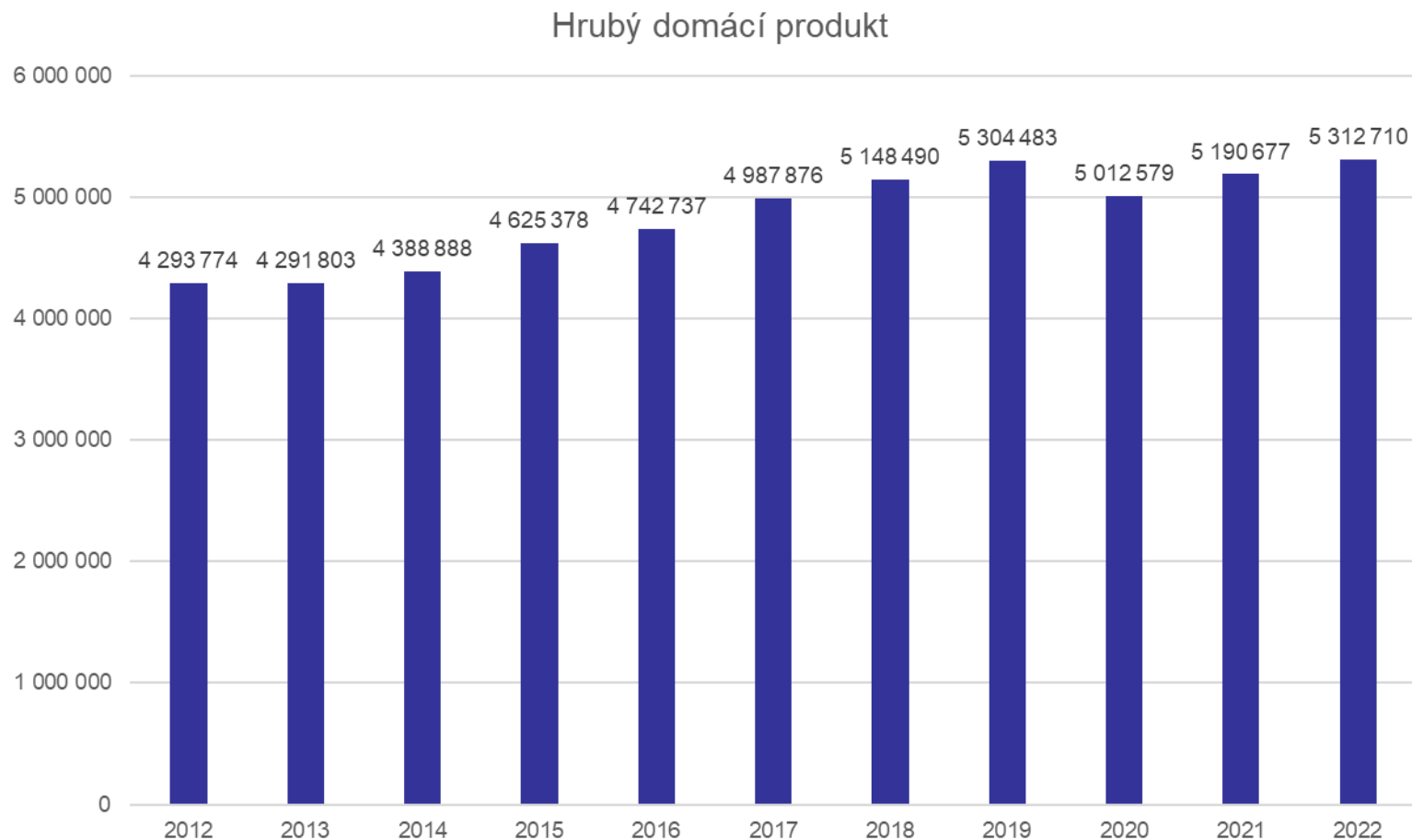
Hrubý domácí produkt, b. c. (mil. Kč) 2012 - 2022

Zdroj dat: ČSÚ. [on-line] [cit. 2024-02-20] dostupné z:

http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj

Hrubý domácí produkt, s. c. (mil. Kč) 2012 – 2022 (ceny roku 2015)

Zdroj dat: ČSÚ. [on-line] [cit. 2024-02-20] dostupné z:

http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj

Ekonomická síla vs. úroveň

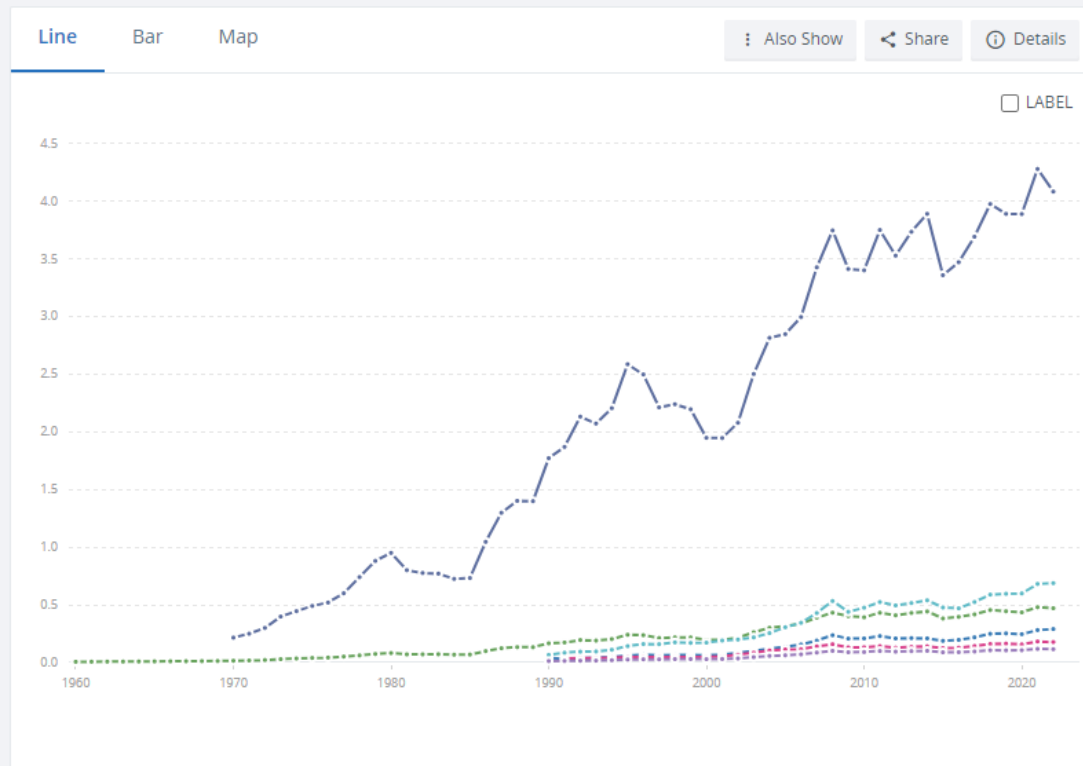
- O něčem vypovídá absolutní hodnota GDP. Vliv na jeho výši má nejen vyspělost ekonomiky, ale také její velikost, přírodní podmínky aj.
- Když chceme srovnávat výkonnost zemí, je vhodný poměrový ukazatel. Používá se GDP per capita (HDP/obyv.)

Ekonomická síla

GDP (current US\$) - Czechia, Austria, Germany, Hungary, Poland, Slovak Republic

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

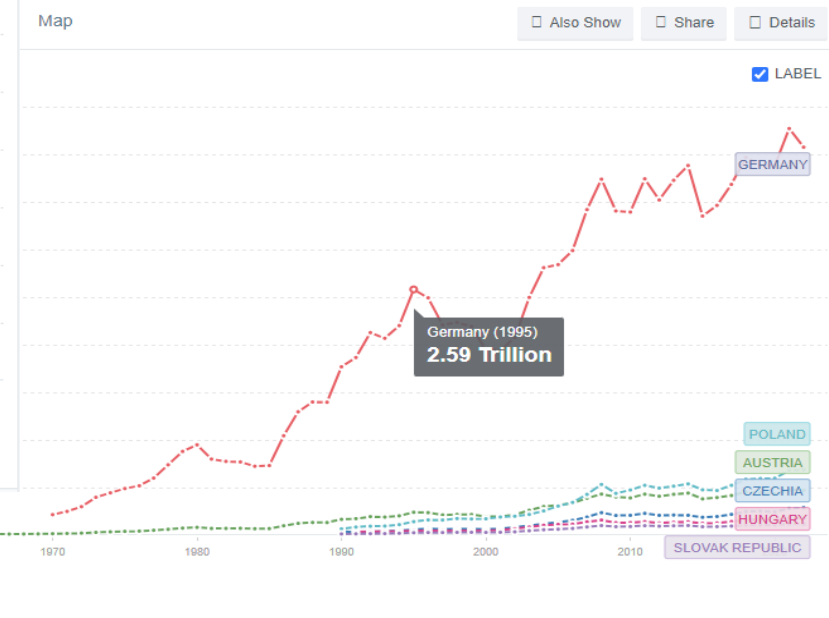
License: CC BY-4.0

Německo	4.082.469,5 USD
Polsko	688.125,0 USD
Rakousko	470.942,0 USD
Česko	290.527,5 USD
Maďarsko	177.337,5 USD
Slovensko	115.461,7 USD

GDP (current US\$) - Czechia, Austria, Germany, Hungary, Poland, Slovak Republic

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

Zdroj dat: World Bank Group (staženo 23. 2. 2024)

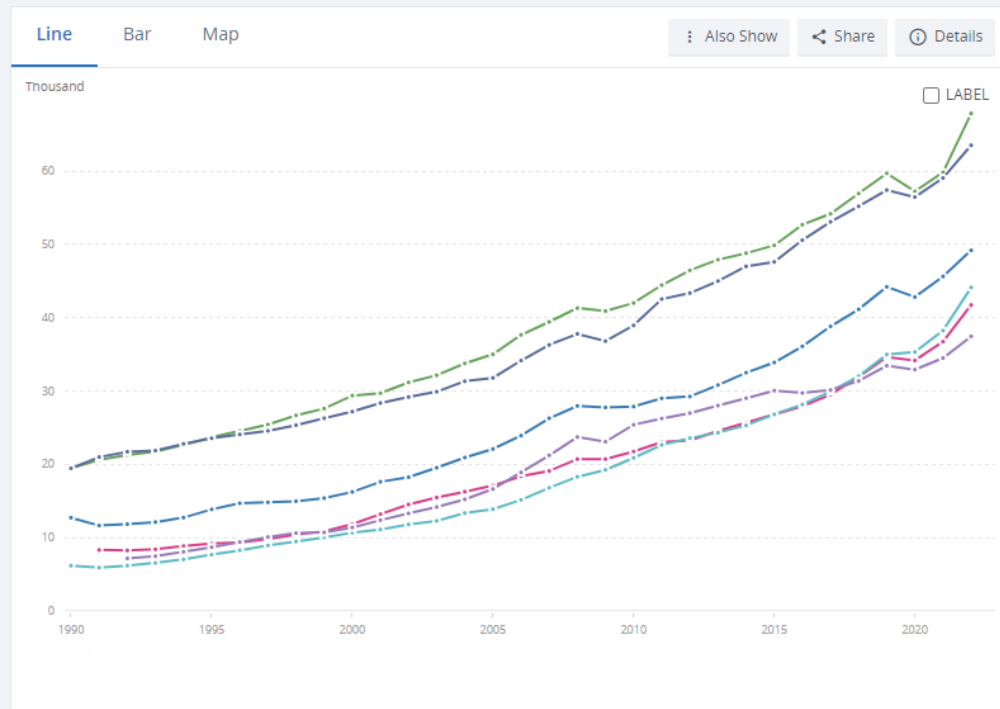
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CZ-AT-DE-HU-PL-SK>

Ekonomická úroveň

GDP per capita, PPP (current international \$) - Czechia, Austria, Germany, Hungary, Poland, Slovak Republic

International Comparison Program, World Bank | World Development Indicators database, World Bank | Eurostat-OECD PPP Programme.

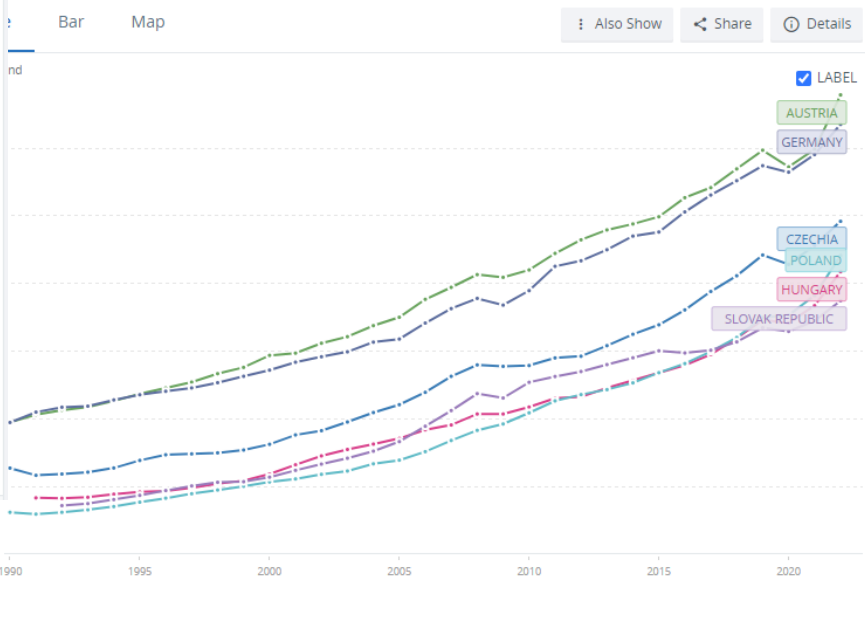
License: CC BY-4.0

per capita, PPP (cu
nany, Hungary, Pol

ional Comparison Program, World
ime.

License: CC BY-4.0

Rakousko	67.875 USD
Německo	63.522 USD
Česko	49.195 USD
Polsko	44.135 USD
Maďarsko	41.741 USD
Slovensko	37.457 USD

Alternativy měření výkonu

Čistý ekonomický blahobyt (NEW)

K GDP přičítáme a odečítáme další hodnoty:

- + Stínová (šedá) ekonomika
- + Hodnota volného času
- + Změny v kvalitě statků nepromítnuté do cen
- Nápravy škod na životním prostředí

Alternativy (2)

- Human Development Index
 - čekávaná délka života, vzdělání, GDP/osoba
 - (https://en.wikipedia.org/wiki/Human_Development_Index)
- Happy Planet Index
 - (https://en.wikipedia.org/wiki/Happy_Planet_Index)
- Missery Index
 - Nezaměstnanost a inflace
 - ([https://en.wikipedia.org/wiki/Misery_index_\(economics\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Misery_index_(economics)))

Příklad

- Spočítejte: a) HDP
b) NI (národní důchod)
c) disponibilní důchod

Znáte údaje: spotřeba 500, úspory 220, hrubé investice 180, amortizace 40, export 800, import 900, vládní výdaje 200.

Pomůcka: Jak vysoké jsou nepřímé daně?